

УДК. 342.951

DOI <https://doi.org/10.36550/2522-9230.2020.8.26>

*Фесенко Тетяна Вікторівна,
аспірант кафедри поліцейського права,
Національної академії внутрішніх справ
e-mail: tetztybsfl@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6015-8566>*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

У статті розкрито основні питання сучасного трактування державної антикорупційної політики. Підкреслено, що з розвитком правової соціальної держави змінюється сама парадигма у системі протидії корупції.

Разом з тим, відмічається надзвичайна вразливість українського суспільства та держави до корупційних деструктивних чинників. Проаналізовано рейтингову позицію України в Барометрі Світової корупції. Розглянуто результати дослідження громадської думки, проведеного Міжнародною фундацією виборчих систем щодо віднесення корупції до переліку найбільших проблем населення. З огляду на представлені результати досліджень зроблено висновок, що в Україні по-суті поділяється суспільство на дві діаметрально протилежні групи, щодо сприйняття (несприйняття) корупції.

При цьому, зазначено, що розкриття юридичної природи «державної антикорупційної політики» повинно здійснюватися через аналіз законодавчої термінології щодо його формування та визначення. В контексті комплексного аналізу сутності зазначеної дефініції у статті розглядається тлумачення наступних понять: «антикорупційна політика», «правове регулювання», «адміністративно-правове регулювання», «корупція-антикорупційна політика».

Автором зроблено висновок, що державна антикорупційна політика як об'єкт адміністративно-правового регулювання – це узагальнююче, системне поняття (явище), що об'єднує окремі різновиди інтегрованих суспільних відносин у сфері управління, спрямованих на вироблення, формування та реалізацію комплексних заходів у сфері протидії корупційним деструктивним чинникам, здійснюється за допомогою механізму адміністративно-правового регулювання у формі, способи та засоби, властиві певній моделі й врегульовані нормами національного і міжнародного права.

Акцентується увага на тому, що антикорупційна політика має бути постійною складовою частиною діяльності держави і турботою всього суспільства на основі створення стабільних основ запобігання та протидії корупції, що розраховані на тривалу історичну перспективу.

Ключові слова: корупція, антикорупційні суб'єкти, державна політика, антикорупційна політика, правове регулювання.

Fesenko T. ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF STATE ANTI-CORRUPTION POLICY

The article deals with the main issues of the modern interpretation of the state anti-corruption policy. It is emphasized that with the development of the rule of law, the paradigm itself in the system of combating corruption changes.

At the same time, there is a remarkable vulnerability of the Ukrainian society and the state to corruption destructive factors. The ranking of Ukraine in the World Corruption Barometer is analyzed. The results of a public opinion poll conducted by the International Foundation for Electoral Systems on corruption are considered. Considering the presented research results, it is concluded that in Ukraine, society is essentially divided into two diametrically opposite groups, regarding the perception (perception) of corruption.

At the same time, it is stated that the disclosure of the legal nature of "state anti-corruption policy" should be carried out through the analysis of legislative terminology regarding its formation and definition. In the context of a comprehensive analysis of the essence of this definition, the article deals with the interpretation of the following concepts: "anti-corruption policy", "legal regulation", "administrative and legal regulation", "corruption-anti-corruption policy".

The author concludes that state anti-corruption policy as an object of administrative and legal regulation is a generic, systemic concept (phenomenon) that unites separate varieties of integrated public relations in the sphere of management, aimed at developing, forming and implementing complex measures in the sphere. counteracting corruption destructive factors, carried out by means of the mechanism of administrative and legal regulation in the forms, methods and means inherent in a particular model and regulated by the norms of national and international First Law.

Emphasis is placed on the fact that anti-corruption policy should be an integral part of the activity of the state and the concern of the whole society on the basis of creating stable bases for the prevention and combating of corruption, which are designed for a long historical perspective.

Key words: corruption, anti-corruption subjects, state policy, anti-corruption policy, legal regulation.

Постановка проблеми. Держава – це складна за структурою, функціональністю, суб'єктно-об'єктним складом система суспільних відносин. Як і будь-яка система, держава не позбавлена деструктивних чинників. Одним із таких чинників, фактично в усі історичні епохи, виступала корупція в усіх її проявах та розуміннях. Людством накопичено значний досвід у боротьбі із цим явищем. Серед найбільш поширених засобів протидії корупції у попередні історичні епохи виступала смертна кара.

Із розвитком правової соціальної держави змінюється сама парадигма у системі протидії корупції. Із проблематики суто державної вона перетворюється на загально соціальну, із залученням широкої міжнародної спільноти для ефективної протидії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Період після проголошення незалежності нашої країни й до сьогодні характеризується безупинними процесами формування та розвитку законодавства, теоретичних і практичних засад щодо адміністративно-правового регулювання формування та реалізації державної антикорупційної політики. До цього долучилася значна когорта вітчизняних науковців, зокрема: О.Ф.Андрійко, О.М. Бандурка, О.І. Безпалова, В.Г. Гриценко, О.П.Гетманець, О.В.Джафарова, О.Ю. Дрозд, С. В. Петков, Є.Ю. Соболев, О.С. Шатрава. Проте на сьогодні чимало питань залишаються не вирішеними з позиції законодавчого урегулювання та формування чітких часових рамок щодо формування державної політики уповноваженими антикорупційними суб'єктами та подальших напрямів її реалізації у відповідних державних та громадських інституціях.

Мета статті – теоретико-правових аналіз сучасних підходів до формування та реалізації державної антикорупційної політики України як об'єкта адміністративно-правового регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Корупція як соціальне явище притаманна будь-якому суспільству, будь-якій державі, жодна країна у світі сьогодні не може оголосити себе вільною від корупції. Однак окремим із них вдається ефективно протистояти цьому негативному явищу, у тому числі й завдяки запровадженню антикорупційної політики, її послідовній реалізації з використанням усіх державних механізмів і можливостей громадянського суспільства [1, с. 121].

Володіння адміністративною владою надає широкі можливості для зловживання нею у формі протекціонізму, незаконного отримання соціальних благ і різного роду привілеїв тощо. Нечітко сформульовані правила, надмірне регулювання та усебічний контроль дають посадовцям виняткову владу, створюють широкі можливості для корупції та привласнення матеріальних цінностей, що належать суспільству [2, с. 92-99].

Питання протидії корупції для України залишається вкрай актуальним. Фактично вся новітня історія України свідчить про надзвичайну вразливість українського суспільства та держави до корупційних деструктивних чинників. За результатами дослідження Transparency International «Барометр Світової Корупції» (Global Corruption Barometer) оприлюднені в листопаді 2016 р. 38 % наших співгромадян протягом 2016 року давали хабар при взаємодії з органами влади [3].

Їх же дослідження дають і інші данні: у 2013 р. 36 % українців були готові вийти на вулицю, протестуючи проти корупції. За результатами дослідження громадської думки, проведеного Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) наприкінці 2013 р., корупція вже входила до переліку найбільших проблем населення і викликала особливе занепокоєння у 47 % громадян. Такі цифри дозволяють зробити висновок, що в Україні суспільство поділяється на дві діаметрально протилежні групи, щодо сприйняття (несприйняття) корупції.

Враховуючи особливість сучасної корупції, науковці роблять висновок про неможливість її ліквідації або стійкого зведення до незначного рівня за допомогою короткострокової загальнодержавної чи місцевої цільової програми. Більше того, корупція без постійної протидії їй має властивість поширюватись [4, с.338-339]. Враховуючи це, антикорупційна політика має бути постійною складовою частиною діяльності держави і турботою всього суспільства на основі створення стабільних основ запобігання та протидії корупції, що розраховані на тривалу історичну перспективу [5, с. 28].

Згідно статті 5 Конвенції ООН проти корупції «кожна держава-учасниця згідно з основоположними принципами своєї правової системи розробляє і здійснює або проводить ефективну скоординовану політику проти корупції» [6]. А оскільки принципи нашої правової системи сформовані під значним впливом міжнародних стандартів, то відповідно, проведення державної антикорупційної політики здійснюється на спільних засадах і, як показує сьогодні, за безпосередньої участі міжнародної спільноти.

Приєднуючись до думки Д.Г.Заброди, під час розкриття юридичної природи державної антикорупційної політики необхідно перш за все звернутися до законодавчої термінології, що передбачає аналіз правових актів, які містять визначення досліджуваної категорії або перелік відповідних заходів, засобів, що її характеризують [7, с. 101].

Поняття «державна антикорупційна політика», використовувалося у нормативних актах, що втратили чинність. У постановах Кабінету Міністрів України «Питання реалізації державної антикорупційної політики» від 16 вересня 2009 року № 1057. Найчастіше словосполучення «державна антикорупційна політика» вживається в Положенні про Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 24 квітня 2009 № 410, та його подальшій редакції Положенні про Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2013 № 949. Так, до компетенції Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики відносяться розроблення і внесення Кабінетові Міністрів України пропозицій щодо визначення основних напрямів державної антикорупційної політики; розроблення та здійснення заходів, пов'язаних з реалізацією державної антикорупційної політики; формування в межах повноважень, визначених Положенням, державної антикорупційної політики, реалізація антикорупційної стратегії, координація діяльності центральних органів виконавчої влади з

реалізації антикорупційної політики [8]. Це свідчить про усвідомлення важливості проведення комплексної антикорупційної політики на рівні держави.

У Державній програмі щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015 роки, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 № 1240, вказано, що відсутність єдиної загальнодержавної антикорупційної політики в Україні є однією з причин неефективного реагування держави та суспільства на загрозу корупції [9]. Слід зазначити, унаслідок впливу низки суб'єктивних та об'єктивних чинників реалізація вказаної Державної програми ставиться під великий сумнів.

Міжнародною практикою напрацьовано декілька алгоритмів оцінювання ефективності антикорупційної політики. Невизначеність алгоритму моніторингу та оцінювання виконання Державної програми (контроль, звітність, відкритість інформації, вплив громадськості) та нехтування в цілому системою індикаторів корупції, стали основними причинами неналежного виконання Національної антикорупційної стратегії на 2011–2015 роки, як основного програмного документа в антикорупційній сфері [10].

Не відповідає міжнародним стандартам система органів, уповноважених на здійснення антикорупційної політики, особливо у питаннях спеціалізації та розподілу функцій: Національний антикорупційний комітет, Міністерство юстиції України, урядовий уповноважений з питань антикорупційної політики. Незалежність цих органів теж ставиться під сумнів, виходячи із їх місця в апараті публічного управління. Низка функцій у сфері антикорупційної політики взагалі не реалізовувалися жодним державним органом, зокрема, постійний моніторинг реалізації державної антикорупційної політики, формування світогляду не сприйняття корупції тощо.

Вказані недоліки актуалізували необхідність ухвалити новий стратегічний документ, для комплексного розв'язання проблеми, визначивши чіткі цілі, часові рамки й засоби їх досягнення, а також поєднати антикорупційні реформи з іншими, зокрема такими як судова реформа, реформа органів правопорядку, публічної служби, адміністративно-правова реформа тощо. Таким документом покликана була стати нова Антикорупційна стратегія.

14 жовтня 2014 р. Верховна Рада України в другому читанні прийняла Закон України «Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки». З метою створення ефективної загальнодержавної системи запобігання та протидії корупції на основі нових засад формування та реалізації антикорупційної політики Кабінет Міністрів затвердив Державну програму про реалізацію принципів державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки [11].

Вперше визначення «антикорупційна політика» закріпили у Засадах антикорупційної політики, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2008 року № 1688-р (втратило чинність на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2011 року № 1126). У положеннях відповідного Розпорядження антикорупційна політика визначається як комплекс правових, економічних, освітніх, виховних, організаційних та інших заходів, спрямованих на створення системи запобігання та протидії корупції та усунення причин її виникнення [12].

У чинному законодавстві термін «антикорупційна політика» використовується у наступних нормативних актах, зокрема: Законі України «Про засади антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» від 14 жовтня 2014 р. № 1699-VIII, законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 13 травня 2014 р. № 1261-VII, указі Президента України «Про Національну раду з питань антикорупційної політики» від 14 жовтня 2014 р. № 808/2014.

Отже, сучасне українське законодавство не містить (точніше вилучено) визначення поняття «державна антикорупційна політика», хоча аналіз правових актів свідчить, що в них докладно розкрито зміст зазначеного явища через формулювання мети, завдань, основних напрямів, заходів антикорупційної політики.

У науковців відсутня єдина думка щодо поняття «державна антикорупційна політика». Склалися два підходи до розуміння зазначеного явища.

Перша група вчених розкриває антикорупційну політику як діяльність держави. Так, з погляду Е.В.Расюка антикорупційна політика – це постійно здійснювана, систематична, цілеспрямована діяльність держави у тісній співпраці з інститутами громадянського суспільства, що полягає у розробці, удосконаленні та реалізації стратегічних засад і тактичних заходів, спрямованих на усунення або блокування причин та умов корупції, удосконалення юридичної відповідальності за корупційні правопорушення та формування антикорупційної культури [13, с. 17]. Державна антикорупційна політика розглядається В.М.Соловйовим як сукупність взаємопов'язаних дій системи органів державної влади щодо розроблення та реалізації мети, завдань, принципів і стратегічних напрямів розв'язання проблем у сфері запобігання і протидії корупції [14].

Інші науковці вказують на державну антикорупційну політику як на систему організаційно-правових заходів, що реалізуються органами державної влади і громадянським суспільством з метою виявлення та припинення фактів корупції. На думку Д.Г.Заброди, державна антикорупційна політика – це передбачений законами та підзаконними нормативно-правовими актами комплекс правових, економічних, освітніх,

виховних, організаційних та інших заходів, що формуються і реалізуються органами державної влади, місцевого самоврядування та громадськістю з метою виявлення, припинення фактів корупції, усунення детермінант, що її опосередковують, відновлення порушених прав і законних інтересів фізичних, юридичних осіб та держави [7, с. 103]. О.Д.Береза припускає, що державна антикорупційна політика – це комплекс заходів, спрямованих на протидію корупції вузькому розумінні й запобіганню корупційним проявам у широкому розумінні [15].

Ми вважаємо, що перший підхід до розуміння поняття державна антикорупційна політика більш широкий, тому що поняття державна діяльність включає в себе систему заходів протидії корупції. Тому, приєднуючись до визначення Е. В. Расюка, окрім зазначеного, варто додати – державна антикорупційна політика є важливим елементом реалізації правоохоронної функції держави. Оскільки, для країн пострадянського простору корупція становить загрозу не тільки з боку порушення чинних норм, а й передбачає пряму загрозу національній безпеці та правопорядку. Більше того, корупція гальмує або навіть унеможливує розвиток правової системи України. Відсутність дієвих важелів боротьби з корупцією, поширення корупціогенних ризиків практично на всі сфери суспільного життя, лояльне ставлення частини громадян до вказаного явища призводить до нівелювання результатів проведення реформ, визначених керівництвом держави як пріоритет розвитку.

В Україні визначено оновлену систему органів державної влади, покликаних протидіяти корупції. Характеризуючи державну антикорупційну політику, як об'єкт адміністративно-правового регулювання, ми не можемо оминати питання суб'єктів реалізації такої політики. Дієва протидія корупції неможлива без послідовних, спланованих і скоординованих дій, об'єднаних однією концепцією. А належна робота апарату управління, вже сама по собі, є об'єктом адміністративно-правового регулювання. Хоча більш точно – це комплексний об'єкт регулювання, що може включати декілька блоків: нормативний, суб'єктно-об'єктний, процедурно-процесуальний тощо. Тому і правове регулювання не може бути абсолютно цілісним, а складатися з відповідних блоків.

Фактично поза увагою науковців та практиків є кадрова політика у питанні протидії корупції. Що теж чекає свого наукового дослідження практичного спрямування. Крім того, зазначимо, що не тільки концепції праворозуміння визначають характер правового регулювання, а й моделі антикорупційної політики, які були напрацьовані практикою протягом п'яти тисяч років. Тобто, можемо констатувати, що система антикорупційних інституцій хронологічно є однією із найдавніших та найбільш стійких у державному апараті.

Як не парадоксально це звучить, але можемо припустити, що саме можливість отримати незаконну вигоду, і бажання такої стан речей зберегти – стимулювало перетворення із суспільства родоплемінного у суспільство державно організоване, при якому можна було б узаконити свою владу, шляхом закріплення у нормах права.

Зустрічаємо окремі дослідження щодо корупції як одного із чинників становлення й трансформації держави. В рамках свого дослідження В.М.Супрун висуває припущення щодо домінування проявів корупції на ранніх етапах становлення державності у поєднанні з авторитарним політичним режимом, як чинника становлення державності й розвитку її апарату [16, с. 13-18].

Однак, це лише припущення, яке потребує формування теоретичних її основ та доказової бази і є предметом окремого наукового дослідження. Хоча з точки зору стабільності цього явища можемо підтримати автора. Причому стабільність у взаєминах «корупція-антикорупційна політика» двостороння. Зниження рівня корупції свідчить про демократизацію та високий рівень правової (політичної) культури суспільства, і, навпаки, авторитарність в управлінні суспільством, як правило призводить до підвищення рівня корупції або формування її різновидів. Так, за даними Transparency International, із десяти країн, що посідають останні місця у списку Corruption Perceptions Index, в більшості складна внутрішньо та зовнішньополітична ситуація, з вираженими проявами авторитарних (тоталітарних) режимів: Сомалі (180), Сирія (178), Північна Корея (176), Ємен (176), Афганістан (172) [18]. При цьому хотілося б відзначити стабільне, хоч і не значне, зростання рейтингу України протягом 2015-2018 років. В середньому за вказані чотири роки Україна додавала по півтора пункти у рейтингу.

І, нарешті, кінцевою фазою еволюції держави, як форми організації суспільства – є абсолютне подолання її корупційної складової.

Висновки. Вище викладене дає змогу сформулювати авторське визначення поняття «державна антикорупційна політика як об'єкт адміністративно-правового регулювання». Державна антикорупційна політика як об'єкт адміністративно-правового регулювання – це узагальнююче, системне поняття (явище), що об'єднує окремі різновиди інтегрованих суспільних відносин у сфері управління, спрямованих на вироблення, формування та реалізацію комплексних заходів у сфері протидії корупційним деструктивним чинникам, здійснюється за допомогою механізму адміністративно-правового регулювання у формі, способи та засоби, властиві певній моделі й врегульовані нормами національного і міжнародного права.

Тісно пов'язана і є видовою по відношенню до явища «соціальна влада», тому аналіз антикорупційної політики як об'єкту регулювання повинен здійснюватися у комплексі з останньою.

Проблемність питання полягає у тому, що сьогодні в Україні відбувається системна перебудова всіх ланок. Трансформації наскільки глобальні, що вирішення їх можливе за умови комплексної реалізації,

належного вивчення питання, залучення міжнародного (в тому числі європейського) досвіду. Сучасні реалії вимагають усвідомити потребу забезпечення принципу верховенства права в системі законодавства та управління України. При цьому норми права, що встановлюються суб'єктами правотворчості та правозастосування, повинні відповідати положенням Конституції та законів України, а не приватним інтересам окремих осіб або їх груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Заброта Д.Г. Основні моделі державних інституцій, відповідальних за реалізацію державної антикорупційної політики. *Форум права*. 2013. № 4. С. 121–126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index (дата звернення: 03.01.2020).
2. Боковикова Ю.В. Механізм протидії корупції. *Теорія та практика держ. упр.* : зб. наук. пр. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. Харків, 2017. Вип. 1(56). С. 92-99.
3. Юрчишин Я. Барометр світової корупції: українці дорослішають і вчать розраховувати лише на себе. URL: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/yurchyshyn/582c2e870cbe8> (дата звернення: 03.01.2020).
4. Антикоррупционная политика : учебное пособие / под ред. Г.А.Сатарова ; Фонд ИНДЕМ. М., 2004. 368 с.
5. Кравченко С. О. Підходи до розуміння антикорупційної політики в публічному управлінні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Державне управління. 2018. Т. 29(68), № 2. С. 28-33.
6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: підпис. 31 жовтня 2003р., ратифікована Україною 18 жовт. 2006 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2007. № 49. С.2048
7. Заброта Д. Г. Поняття державної антикорупційної політики. *Право і Безпека*. 2012. № 2. С. 98-105.
8. Про затвердження Положення про Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 4.12.2013. № 949. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/949-2013-%D0%BF> (дата звернення: 03.01.2020).
9. Про затвердження Державної програми щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.11.2011. № 1240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1240-2011-%D0%BF> (дата звернення: 03.01.2020).
10. Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки: Указ Президента України від 21.10.2011 № 1001/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001/2011> (дата звернення: 03.01.2020).
11. Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 265р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-%D0%BF> (дата звернення: 03.01.2020).
12. Про схвалення засад антикорупційної політики: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 груд. 2009 р. № 1688-р. Урядовий кур'єр. 2010. 19 лютого. № 32
13. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / автор. кол. ; В. В. Василевич, Т. Е. Василевська, В. Ф. Нестерович, Е. В. Расюк, А. В. Савченко, В. Л. Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В. Ковбасюка і проф. В. Л. Федоренка. Київ, 2016. 524 с.
14. Соловйов В. М. Запобігання і протидія корупції в державному управлінні України : монографія. Київ, 2012. 508 с.
15. Береза О Д. Державна антикорупційна політика: сутність та особливості реалізації в постіндустріальному суспільстві : дис... канд. наук з держ. управ.: 25.00.01. Київ, 2016. 218 с.
16. Супрун В.М. Корупційна теорія походження держави. Наукові записки: Серія право. 2019. № 7. С. 13-18.
17. Индекс сприйняття корупції. <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 03.01.2020).

REFERENCES:

1. Zabroda, D. (2013). Osnovni modeli derzhavnykh instytutsiy, vidpovidal'nykh za realizatsiyu derzhavnoyi antykoruptsiynoyi polityky. *Forum prava – Forum right*, 4, 121-126. [in Ukrainian].
2. Bokovykova, Y. (2017). Mekhanizm protydyi koruptsiyi. *Teoriya ta praktyka derzh. upr.* : zb. nauk. pr. *Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny, Kharkiv. rehion. in-t derzh. upr. – National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 1(56), 92-99. [in Ukrainian].
3. Yurchyshyn, Y. Barometr svitovoyi koruptsiyi: ukrayintsi doroslishayut' i vchat'sya rozrakhovuvaty lyshe na sebe. Retrieved from <http://blogs.pravda.com.ua/authors/yurchyshyn/582c2e870cbe8/> (accessed: 03.01.2020). [in Ukrainian].
4. Satarov, G. (Ed.). (2004). *Antikorruptsionnaya politika : uchebnoye posobiye*. INDEM Foundation. M. [in Russian].
5. Kravchenko, S. (2018). Pidkhody do rozuminnya antykoruptsiynoyi polityky v publichnomu upravlinni. *Vcheni zapysky Tavriys'koho natsional'noho universytetu imeni V. I. Vernads'koho. Seriya : Derzhavne upravlinnya – Notes of the Taurida VI Vernadsky National University. Series: Public Administration*, 2, 28-33. [in Ukrainian].
6. Konventsiya Orhanizatsiyi Ob'yednanykh Natsiy proty koruptsiyi [United Nations Convention against Corruption]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 49/2048. [in Ukrainian].

7. Zabroda, D. (2012). Ponyattya derzhavnoyi antykoruptsiynoyi polityky. *Pravo i Bezpeka – Law and Security*, 2, 98-105. [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Uryadovoho upovnovazhenoho z pytan' antykoruptsiynoyi polityky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 4.12.2013. № 949 [«On Approval of the Regulation on the Government Commissioner for Anti-Corruption Policy» Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 4.12.2013. No. 949]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/949-2013-%D0%BF> (accessed: 03.01.2020). [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi prohramy shchodo zapobihannya i protydyi koruptsiyi na 2011-2015 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 28.11.2011. № 1240 [«On approval of the State Program on Prevention and Combating Corruption for 2011-2015» Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 28.11.2011. № 1240]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1240-2011-%D0%BF> (accessed: 03.01.2020). [in Ukrainian].
10. Pro Natsional'nu antykoruptsiynu stratehiyu na 2011-2015 roky: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 21.10.2011 № 1001/2011 [«On the National Anti-Corruption Strategy 2011-2015» Presidential Decree No. 1001/2011 of October 21, 2011]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001/2011> (accessed: 03.01.2020). [in Ukrainian].
11. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi prohramy shchodo realizatsiyi zasad derzhavnoyi antykoruptsiynoyi polityky v Ukrayini (Antykoruptsiynoyi stratehiyi) na 2015-2017 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 29.04.2015 № 265r [«On Approval of the State Program on Implementation of the Principles of State Anti-Corruption Policy in Ukraine (Anti-Corruption Strategy) for 2015-2017» Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 29.04.2015 No. 265p]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-%D0%BF> (accessed: 03.01.2020). [in Ukrainian].
12. Pro skhvalennya zasad antykoruptsiynoyi polityky: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 8 hrud. 2009 r. № 1688-r. [«On approval of the principles of anti-corruption policy» Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 8. 2009 No. 1688-p]. *Uryadovyy kur"yer – Government courier*, 32. [in Ukrainian].
13. Kovbasyuk, Yu., & Fedorenko, V. (2016). Derzhavna antykoruptsiyna polityka i zapobihannya ta protydiya koruptsiyi na publichniy sluzhbi v orhanakh derzhavnoyi vlady i orhanakh mistsevoho samovryaduvannya: monohrafiya. Kyiv. [in Ukrainian].
14. Solovyov, V. (2012). Zapobihannya i protydiya koruptsiyi v derzhavnomu upravlinni Ukrayiny: monohrafiya. Kyiv. [in Ukrainian].
15. . Bereza, O. (2016). *Derzhavna antykoruptsiyna polityka: sutnist' ta osoblyvosti realizatsiyi v postindustrial'nomu suspil'stvi* [State anticorruption policy: the nature and features of implementation in post-industrial society]. (Candidate's thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
16. Suprun, V.(2019). Koruptsiyna teoriya pokhodzhennya derzhavy. *Naukovi zapysky: Seriya pravo – Scientific Notes: Series Law*, 7, 13-18. [in Ukrainian].
17. Indeks spryynyattya koruptsiyi [Corruption Perceptions Index]. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki> (accessed: 03.01.2020). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 9.01.2020

УДК 342.729

DOI <https://doi.org/10.36550/2522-9230.2020.8.27>

Філоретова Марія Вікторівна,
аспірант кафедри адміністративного права
юридичного факультету
КНУ ім. Тараса Шевченка
e-mail: mfiloretova@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3558-2103>

СПОНТАННЕ МИРНЕ ЗІБРАННЯ: ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Проблематика правового регулювання спонтанного мирного зібрання є недостатньо вивченою, що зумовлюється відсутністю вітчизняного нормативно-правового акту щодо проведення спонтанних мирних зібрань, фактичною нерозробленістю цього поняття у законопроектах. Як наслідок, проведення спонтанних мирних зібрань з формальних підстав може бути припинене органами державної влади, а його учасники та можливий організатор заарештовані. Зазначене сприяло визначенню мети даної статті – встановлення суттєвих ознак спонтанного мирного зібрання, розробка його авторської дефініції та пропозицій щодо правового регулювання у майбутньому законопроекті.

Спонтанне мирне зібрання визначено як незаплановане мирне зібрання у публічному місці з метою з'ясування суті тієї чи іншої події (інформації), наслідки якої є важливими для його учасників та яке є засобом для врахування